

Ce trebuie să așteptăm de la construcțiile de mâine?

Șerban Țigănaș

ARENA Construcțiilor Nr.12 Iunie 2015, ISSN – 2359-8778

Despre construcții se vorbește mult în termeni de piață, cu referire la starea sectorului măsurată în volumul tranzacțiilor imobiliare, creșterea sau descreșterea sumelor investite, sau a categoriilor de construcții care sunt cerute la un moment dat. Totuși când ne referim la construcții ar trebui să reușim să le privim și din altă perspectivă decât cea a profitabilității afacerilor, nu puține ce-i drept, conectate acestui sector. Ar trebui să vorbim și mai ales să avem în vedere pe lângă orice alt interes legat de construcții, ce fel de cerințe imperative, de ineres global, trebuie să satisfacă acestea pentru a își aduce contribuția la o lume mai bună, sau măcar pentru a nu își aduce contribuția la deteriorarea lumii pe care o avem acum. Această atitudine nu e o invenție recentă, o tendință sau o modă, ea există dintodeauna, dar parametrii care o determină sunt din ce în ce mai puternic conturați. Se numește a construi responsabil.

Ceea ce trebuie să așteptăm de la construcțiile de mâine trebuie să fie trebuie să fie mai mult decât ceea ce se aștepta în general în ultimele sute de ani în care împărțeam construcțiile în cele care fac viața posibilă și cele care fac viața mai frumoasă. Trebuie să cerem mai mult de la construcții, iar din anumite unghiuri mult mai mult. De ce? Pentru că avem probleme mari la nivel planetar, probleme care deși pentru mulți nu par încă să ne atingă, se resimt din ce în ce mai puternic și inevitabil fac parte dintr-un domino în care toate piesele sunt legate și se influențează. Problemele principale sunt clima, în schimbare și în continuă deteriorare din cauze care nu au fost eliminate; demografia umană a căpătat o rată de extindere a speciei care ridică probleme imense tuturor celorlalte specii; spațiul ocupat de oameni, care se consumă, în primul rând în detrimentul spațiului natural și economiei în care suntem captivi, bazată pe resurse limitate și consum în creștere.

Toate acestea sunt cunoscute și documentate, dar trecerea de la ceea ce oamenii au făcut secole de-a rândul la altceva e mai dificilă decât trecerea de la combustibili fosili la energie regenerabilă și chiar decât renunțarea la fumat. Unde se situează construcțiile în tot acest context? Peste tot. Construirea este forma în care omul ocupă spațiul pe care îl folosește. Clima modificată conduce la alte probleme care supun construcțiile la încercări pentru care nu au fost prevăzute. Mai mult, clima se deteriorează mai ales datorită emisiilor de gaze cu efect de seră, emisii din care construcțiile produc o bună parte prin modul în care sunt realizate, vizibil prin amprenta de carbon pe care o au și prin modul în care sunt utilizate, fiind cel mai mare consumator de energie de pe planetă. Demografia alarmantă, chiar dacă nu e omogenă la nivel planetar, conduce la migrații semnificative și la aglomerarea în marile orașe, care fără

excepție, ne demonstrează că nu funcționează satisfăcător pentru mare parte din utilizatorii lor. Periferiile sunt mult mai extinse decât zonele bine integrate, iar fragilitatea orașelor e cunoscută și se știe ce se poate întâmpla dacă erupe un vulcan, se dezlănțuie o furtună, explodează o bombă sau se extinde o epidemie. Spațiul ocupat de om a redus atât de mult proporția de spațiu în care acesta nu influențează ecosistemele încât speciile dispar în ritm alarmant. Nu e vorba doar de a mai avea, tot noi oamenii, acces la plăcerea unei plimbări în natură ci de mult mai mult, de distrugerea unui echilibru complex, cu consecințe greu de imaginat. Construcțiile consumă spații uriașe și se extind tot mai mult, preferând să abandoneze ceea ce nu mai funcționează și să reia totul, de nou, alături, de la zero. Economia este legată de construcții și acestea sunt o parte importantă din economie. Producem deșeuri în cantități care se resimt la nivel planetar atât prin felul în care construim cât și prin cel în care folosim construcțiile.

Ce trebuie să așteptăm de la construcții în aceste condiții? Să se schimbe mai ales în ceea ce privește felul în care e apreciem, le condiționăm, le concepem, realizăm și folosim. E o schimbare importantă, schimbarea de paradigmă a mediului construit.

Construcțiile trebuie să treacă de la a mai fi apreciate ca obiecte în sine, racordate la o infrastructură, la a deveni integrate în sisteme construite cu mai mare complexitate și mult mai eficiente în ansamblu. Construcțiile trebuie să treacă de la ambițiile de a fi cu precădere iconice, de la a fi reprezentate pe cei care le realizează sau le ocupă, la a fi cu adevărat sustenabile, ceea ce poate aduce recompense morale majore inițiatorilor lor, într-un alt fel de semnificare. Construcțiile trebuie să renunțe la modelele utopice individuale ale vizei cu grădină sau domeniu, imposibil de extins fără a alimenta dependența de automobil și să treacă la densități de construire care le aduc în sfera eficienței. Dezvoltarea prin construire trebuie să fie orientată spre folosirea capacităților de transport și nu invers. Segregarea funcțională bazată pe o logică simplă a imediației vecinătății, conduce la o zonificare care provoacă dezagregarea orașului în întregul său și trebuie înlocuită cu mixajul funcțional bine reglat. Reglementările urbanistice bazate pe interdicții trebuie înlocuite cu cele bazate pe atingerea unor obiective. Principiul o construcție e acceptabilă dacă nu deranjează e total insuficient și trebuie înlocuit cu o construcție e acceptabilă dacă contribuie răspunzând unor altfel de cerințe. Construcțiile trebuie să se schimbe din a consuma, cât mai puțin în a produce cât mai mult, sub raport energetic și spațial.

Durata efectivă de funcționare a construcțiilor permanente, ciclurile de viață, gradul de ocupare, trebuie regândite inteligent împreună cu mecanismele economice și legale care le sporesc eficiența. Interesul public legat de construire trebuie să capete o cu totul altă pondere în deciziile legate de modul în care se construiește. În prezent interesul public care privește construirea nu este de multe ori nici măcar înțeles de cei care ocupă prin procese electorale pozițiile responsabile de acesta.

Construcțiile trebuie să ia în considerare tot mai mult ipotezele flexibilității funcționale și să fie concepute astfel încât adaptarea lor viitoare la alte utilizări decât cele inițiale să fie parte din concepție. Utilizarea temporară a spațiului, construcțiile temporare și cele cu spații transformabile trebuie să devină o practică curentă.

Gândirea construirii trebuie să depășească orizontul unei bune afaceri, al unei promisiuni electorale pentru un mandat sau al unor cutume bazate pe reflexe economice simpliste.

Toate aceste deziderate au primit și primesc în continuare răspunsuri diverse sub formă de soluții construite, experimentale sau devenite uzuale în anumite părți ale lumii. Este destul de limpede faptul că suntem în etapa experimentelor și încă destul de departe de o răspândire spre generalizare a noilor cerințe pentru construire. Totul depinde de felul în care întreaga societate va conștientiza, accepta și asimila aceste cerințe atât prin educație cât și prin reguli.

În final trebuie să ne aducem aminte că nu suntem în România exceptați de la problemele globale, ca într-un banc produs de inteligența ironică incontestabilă de care avem parte, care spunea odată că, fiind înapoiți cu câteva zeci sau chiar sute de ani, noi românii nu suntem în pericolul de a fi afectați de problemele actuale ale omenirii.